

Nr 42.

Utlåtande med anledning av väckta motioner om uppförande av en wallboardfabrik i anslutning till statens sågverk i Mora.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 185 av herr *Persson, Einar, m. fl.* och II: 217 av herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.*, har yrkats att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående uppförande av en wallboardfabrik i anslutning till statens sågverk i Mora.

Rörande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för yrkandet, får utskottet hänvisa till framställningen i motionerna.

Över motionerna har utskottet inhämtat utlåtande av *domänstyrelsen*.

I sitt den 1 mars 1950 dagtecknade yttrande, vid vilket fogats en promemoria den 25 februari 1950 av verkställande direktören i Aktiebolaget statens skogsindustrier, Knut O. Norlin, har domänstyrelsen anfört följande.

Skogens Kol aktiebolag har tidigare haft en kolanläggning vid Ornäs, men sedan denna numera nedlagts, föreligga vissa svårigheter att vinna avsättning för flottningsbrännveden från kronans skogar vid Österdalälven och Ore älv. Den kvantitet av detta sortiment, som årligen kan beräknas utfalla vid revirens egna drivningar inom berörda områden, torde uppgå till ca 20 000 m³ t. Ur de virkesposter, som försäljas å rot inom samma område, torde kunna beräknas normalt utfalla ca 10 000 m³ t. flottningsbrännved.

Därest flottningsfrågan för klenvirke som ej kan levereras som massaved löses, kan härtill läggas en viss kvantitet gallringsvirke, som till sin storlek dock icke nu kan angivas.

Från besparingsskogar, enskilda skogar och från sågverk i orten kunna avsevärda kvantiteter av liknande råvara beräknas utfalla.

I den mån tillverkningen kan baseras på mindervärdigt virke, skulle en fabrik av tilltänkt slag sålunda vara till fördel för skogsbruket.

I ärendet har yttrande inhämtats från verkställande direktören i Aktiebolaget statens skogsindustrier.

Av nämnda yttrande inhämtas bl. a., att ovan angiven förutsättning för användning av ifrågavarande mindervärdiga virke i wallboardframställning icke föreligger, samt att full avsättning för sågavfallet från statens skogsindustriers såg i Mora finnes vid bolagets fabrik i Skinnskatteberg.

Under hänvisning till vad i sagda yttrande härom och om övriga med ärendet sammanhängande spörsmål anföres, får domänstyrelsen, som tillsammans med statens skogsindustrier noggrant följer spörsmålet om det mindervärdiga virkets avsättningsmöjligheter inom berörda områden, uttala att den ifrågasatta utredningen för närvarande icke kan anses vara av behovet påkallad.

Den vid yttrandet fogade promemorian innehåller i huvudsak följande.

Råvaran bör vara av i stort sett samma kvalitet som sulfatved och kräver samma barkning. Smala strimlor av mjukbark av yngre gallringsgran kunna tolereras, om dylikt virke uppgår till högst några procent och kan tillfredsställande blandas med helbarkad hack. Därest av överjägmästaren angiven flottningskolved är av samma karaktär som under 1920—30—40-talen tillförts Ornäsanläggningen, d. v. s. i huvudsak torrfuru, får densamma anses vara olämplig för wallboard enligt Defibratormetoden.

Den fabriksenhet, som nu är under uppförande i Skinnskatteberg, kommer att förbruka ca 225 000 lm^3 hack per år, i vilken kvantitet jämväl inräknats de ca 20 000 lm^3 , som falla vid Saxviken. Järnvägstransporten från Mora till Skinnskatteberg av i Saxviken nu fallande ca 20 000 lm^3 hack kostar ca 3 kr. per lm^3 (= ca 25 öre per kbft fast mått) eller 60 000 kr. per år. Denna summa läser svårligen kunna ekonomiskt motivera en separat wallboardfabrik i Mora-trakten, som med en pressenhet får en kapacitet av ca 12 000 ton per år (vedåtgång ca 110 000 lm^3 hack) och som torde kosta ca 6 000 000 kronor i anläggning.

Om från revirens gallringar årligen skulle kunna påräknas ca 20 000 lm^3 barkad gallringsved (= råvara till ca 5 500 ton wallboard), skulle detta tillsammans med Saxvikens hack ändock ej utgöra råvara för mera än ca 7 000 ton wallboard eller ca 69 % av råvarubehovet för en pressenhet. Om ytterligare råvara kan erhållas antingen genom rundved eller genom sågverkshack, torde ytterligare en pressektion i Skinnskatteberg kunna uppföras för en kostnad av ca 2 000 000 kronor lägre än vad en fristående enhet i Mora-trakten skulle kosta, vilken senare därjämte skulle bli obetydligt dyrare i drift än en ytterligare sektion, som kopplas på Skinnskattebergsfabriken.

En eventuell till Saxvikens sågverk ansluten wallboardfabrik bör ligga så till att hacken kan genom »flytande» transport utan omlastning tillföras fabriken silo. Saxvikens område är nu till bristningsgränsen taget i anspråk för såg, brädgård, hyvleri, lastningsfickor m. m. Områdets utvidgning omöjliggöres av dess inramning: längs ena gränslinjen Zornmuséets väl skyddade område, längs andra sidan Korsnäsbolagets för konkurrentindustri oåtkomliga område. Åt Utmelandssidan stänger järnvägen. Åt sjösidan ha vunnits ca 30 000 m^2 genom utfyllning, som nu är brädgård.

En fabriksanläggning skulle sålunda kräva ett helt fristående område, men därmed följa omedelbart dyrbara transport- och omlastningsanordningar, i jämförelse med den nuvarande direkt »flytande» järnvägslastningen av all fallande hack utan mellanlagring.

Om och när behov föreligger av ytterligare industrianläggningar för förädling av skogsavkastningen från statens skogar, torde närmare utredning härom komma att undan för undan göras av domänstyrelsen i förening med statens skogsindustrier. Av denna anledning synes den nu i motionen föreslagna särskilda utredningen böra avstyrkas och ej heller vara av behovet påkallad.

Till utskottet har vidare inkommit utdrag av ett den 7 april 1950 dagtecknat protokoll vid sammanträde med representanter för Morastrands, Mora, Orsa, Sollerö, Venjan och Våmhus kommuner. I utdraget uttalas, att ett tillvaratagande av avfallsvirket skulle betyda oerhört mycket för en rationell skogsvård i ifrågavarande skogrika bygd. Möjligheter skulle vidare skapas för full sysselsättning åt den bofasta skogsarbetarkåren.

Utskottet. Frågan om huru avfallsvirket lämpligen skall kunna tillgodogöras är av stor betydelse för vårt land. För att lösa bland annat detta spörsmål har en särskild utredning tillsatts, vilken ännu icke avslutat sitt arbete.

Vad angår den i motionerna begärda utredningen angående uppförandet av en wallboardfabrik i anslutning till statens sågverk i Mora för att tillvarataga avfallsvirket i norra Dalarna framhålles i utredningen i ärendet, att den fabrik, som är under uppförande i Skinskatteberg, får en sådan kapacitet, att den utan svårighet även kan mottaga allt sågavfall från statens skogsindustriers såg i Mora. Vidare framhålles, att en ökad tillgång på råvara kommer att kunna tillgodogöras på betydligt billigare sätt genom att uppföra ytterligare en pressektion i Skinskatteberg i stället för en fabrik i Mora.

Vad sålunda anförts talar enligt utskottets mening för att resultatet av den pågående utredningen bör avvaktas, innan beslut fattas om en utredning i det syfte, som avses med motionerna. Utskottet hemställer därför, att motionerna I: 185 och II: 217 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 maj 1950.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg, Näslund, Jon Jonsson, Henry Johansson*, Bror Nilsson, Hjalmar Nilsson, Bertil Andersson, Einar Persson och Aaby-Ericsson*; samt

från andra kammaren: herrar Johnsson i Kastanjegården, Norup*, Jacobson i Vilhelmina, Anthy, Andersson i Hyssna, Hæggbloom och Ahlsten, fru Eriksson i Hallstahammar, herr Lindström* och fru Lindskog.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

1) av herr *Jon Jonsson*;

2) av herr *Einar Persson* och fru *Lindskog*, vilka ansett att motionerna I: 185 och II: 217 borde bifallas samt att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse.

»Frågan om ——— (lika med utskottet) ——— tillvarataga avfalls- och gallringsvirket i norra Dalarna delar utskottet motionärernas mening, att tillkomsten av en sådan fabrik skulle göra det möjligt att tillgodogöra

sig dylikt virke till avsevärt värde. Därjämte skulle arbetstillfällena för den bofasta skogsarbetarbefolkningen öka i betydlig grad.

Goda skäl tala sålunda enligt utskottets mening för att den begärda utredningen bör komma till stånd. Under hänvisning till vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla motionerna I:185 och II:217. »